

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+38 044 204 83 81

28.02.2021

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ №20

З ПИТАНЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ

ДІЯЛЬНОСТІ:

Рекрутинг здобувачів вищої освіти –
іноземних громадян
за карантинних обмежень

Зима 2020-2021

До уваги

директорів інститутів, деканів факультетів та їх заступників з міжнародної діяльності, завідувачів кафедр, керівників міжнародних офісів та інших підрозділів університету, які працюють у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Зміст:

1. Тенденції рекрутингу здобувачів вищої освіти в міжнародній практиці	3
2. Огляд регіональних ринків освітніх послуг.....	8
2.1. Африканський регіон	8
2.2. Азіатський регіон	13
2.3. Країни СНД	17
3. Перспективи рекрутингу здобувачів вищої освіти – іноземних громадян у пріоритетних країнах експорту української освіти за карантинних обмежень	23
4. Організація набору студентів – іноземних громадян у КПІ ім. Ігоря Сікорського в період адаптивного карантину	32

Укладачі: Відділ зовнішньоекономічної діяльності Департаменту міжнародного співробітництва КПІ ім. Ігоря Сікорського

1. Тенденції рекрутингу здобувачів вищої освіти в міжнародній практиці

Набір іноземних студентів часто є ключовим напрямком інтернаціоналізації навчального закладу. Однак ми хотіли б проілюструвати, що набір і зарахування іноземних студентів – це лише певна частина взаємодії вищої освіти зі студентами-громадянами інших країн. Для досягнення стійкого, гуманістичного та справедливого успіху іноземних студентів навчальні заклади повинні приділяти більше зусиль, ресурсів і бути готовими розширити бачення своєї діяльності. Постійний характер навчання, діалогу і дій, на яких повинні бути зосереджені співробітники університету по роботі з іноземними студентами, повинні стати моделлю життєвого циклу, побудови довгострокових відносин, що буде для університету основою для успішного залучення потенційних міжнародних студентів.

Карантинні обмеження через світову пандемію Covid-19 змусили суттєво змінити підходи до надання освітніх послуг. Зокрема, в «докарантинні часи» спостерігалась тенденція постійного збільшення числа іноземних студентів, тобто таких, які для отримання вищої освіти виїжджали в інші країни. А під час запровадження суворих вимог протиепідемічного захисту в міжнародних вишах відбулися суттєві зміни у формі надання таких послуг, організації поточної діяльності та формування нової стратегії – залучення іноземних студентів. Тенденції цифровізації навчання та розширення дистанційного надання послуг вимагають переосмислення міжнародної освіти та появу віртуалізації інтернаціоналізації.

Зокрема, тенденції у чотирьох провідних англійських країнах, що є лідерами в сфері міжнародної вищої освіти – США, Великобританії, Австралії та Канаді – свідчать про значні зміни частки ринку міжнародних студентів. Саме в цих державах ліву частку своїх надходжень заклади вищої освіти отримували від надання освітніх послуг іноземцям. З одного боку, міграційна політика обмеження та Brexit стали перепорою для залучення іноземних громадян ще до карантину, з іншого – пандемія Covid-19 критично обмежила мобільність студентів у 2020 році та матиме негативний вплив в 2021 р. Навіть початок вакцинації та розширення рівня тестування COVID-19¹, вирішення суперечок щодо угоди про Brexit і більш лояльне ставлення адміністрації нового президента США до іммігрантів не зможуть протистояти економічній кризі, яка суттєво вплинула на спроможність середнього класу направляти своїх дітей на навчання закордон.

Міжнародна стратегія у сфері вищої освіти Великої Британії, оновлена в лютому 2021 року, передбачає зростання чисельності іноземних студентів. Але через необхідність застосування нових маркетингових підходів це більш схоже на експорт освіти, аніж на міжнародну освіту. Нові заходи дуже відрізняються від добре відомого традиційного набору

іноземних студентів до домашнього закладу вищої освіти. Транснаціональну освіту доведеться надавати шляхом започаткування нових програм. На це потрібні значні ресурси, тривалий час, налагодження партнерських відносин, переорієнтація персоналу, тощо. За свідченнями всесвітньо відомих експертів Hans de Wit і Neil Kempⁱⁱ, нова британська схема Тьюрінга стосується просто зовнішньої мобільності з Великої Британії на противагу програмі Еразмус +, яка мала двосторонній характер. Згідно зазначеної стратегії від цієї галузі очікується цільовий дохід у розмірі 35 млрд. фунтів стерлінгів на рік на період до 2030 року, але інвестиції урядом не виділені, не передбачено і налагодження тісного співробітництва. То ж з огляду на зростаючу роль гравців з Китаю та Індії закладам вищої освіти доведеться самотужки шукати способи виживання на висококонкурентному ринку.

В Австралії у 2016 р. була започаткована міжнародна освітня стратегія, основна увага якої, подібно Великобританії, була спрямована на експорт освіти та отримання доходів, головним чином завдяки набору та залученню великої кількості студентів – як власне до Австралії, так і до австралійських навчальних програм, що пропонуються на міжнародному рівні. Було встановлено і кількісну мету – до 2025 року понад 100 млн студентів мали стати слухачами австралійських онлайн-програм та розпочати дистанційне навчання. Насправді ще до пандемії у 2019 р. чисельність вступників до ЗВО склала трохи більше 100 тис. осіб. Все це вказує на неможливість досягнення поставлених кількісних показників, незважаючи навіть на більш лояльну імміграційну політику. Водночас наразі сукупний вплив Covid-19 і політичних відносин з Китаєм призвели до різкого зменшення числа здобувачів вищої освіти і до скорочення кількості програм. Запропоновані програми включали короткі практичні курси, а також офіційно сертифіковані програми від бізнесу, державних та приватних постачальників професійної освіти, шкіл та ЗВО з вивчення англійської мови. Однак досвід, отриманий представниками освіти Австралії, змусив їх адаптуватися до нових умов, незважаючи на те, що партнерству та взаємодії в стратегії приділялась занадто мала увага.

В огляді «THE FUTURE OF AUSTRALIAN BUSINESS SCHOOLS», підготовленому компанією Quacquarelli Symondsⁱⁱⁱ, повідомляється, що через очікуване зменшення кількості іноземних студентів у 2021 році в Австралії, з одночасним збільшенням кількості заявок від вітчизняних абітурієнтів, багато бізнес-шкіл будуть спрямовувати свої зусилля на внутрішній ринок студентів. Очікуване суворе обмеження міжнародних поїздок призвело до того, що випускники середніх шкіл, які планували зробити річну паузу для поїздок або роботи до початку навчання в ЗВО, тепер планують почати навчатися відразу після закінчення школи. Це дозволяє закладам вищої освіти компенсувати зменшення кількості

міжнародних абітурієнтів. Крім того, через економічні наслідки COVID-19 конкуренція на ринку праці найближчим часом ймовірно буде жорсткою, що може призвести до збільшення кількості заявок на вступ до аспірантури (зокрема на програми MBA), оскільки професіонали, які опинились без роботи, прагнуть скористатися часом для навчання з метою підвищити свою кваліфікацію або перекваліфікуватися.

Однак внаслідок нещодавніх змін у державному фінансуванні місць, що підтримуються Співдружністю (CSP), деякі виші розраховують на більшу конкуренцію за вступ до інших дисциплін, особливо у галузі STEM. В результаті більшість абітурієнтів виберуть курси з менеджменту і торгівлі, тому їх кількість зросте приблизно на 28%, тоді як у сферах STEM зменшиться від 21% до 61%. Водночас, потенційною перешкодою для набору китайських студентів (які безумовно є найбільшим джерелом іноземних студентів для Австралії) на майбутній навчальний рік є нещодавня напруженість у відносинах між Австралією та Китаєм.

Уряд Канади не змінив свою імміграційну політику, продовжуючи сприяння працевлаштуванню після закінчення навчання, що підтверджується відповідними повідомленнями для іноземних студентів. Але все ж освітня політика Канади має низку проблем – відсутність належного потенціалу та послуг, занадто висока увага до університетів великих міст та занадто велика залежність від доходів міжнародних студентів, про що свідчить нещодавнє банкрутство Лаврентійського університету на півночі Онтаріо.

Ситуація у США в пандемічний період в країні не сприяла привабливості освіти для іноземних громадян. Багатьох іноземців питання про місце навчання поставило перед важким вибором – або вдома або в ізоляції у Штатах. Але наслідки обмежень будуть відчуватися ще довго, незважаючи на вітальні заклики провідних американських ЗВО. Адже навчання у США дороге, а претенденти в усьому світі змушені рахувати свої ресурси та далеко не всі мають впевненість в подальших сталих надходженнях до сімейних бюджетів. Нещодавній звіт Американської ради з питань освіти попереджає про розрив між риторикою і реальністю та про перехід від нестійкої бізнес-моделі до більш «стійкого, чуйного до культурних особливостей, мережевого, орієнтованого на людину та справедливого способу залучення міжнародних студентів».^{iv}

Для підтримки інтеграції та залучення понад одного мільйона іноземних студентів, які навчаються у вишах США, розроблено кілька ресурсів. Державний департамент США у всіх регіонах світу має 433 консульські центри^v для майбутніх та прийнятих іноземних студентів. Щоб допомогти цим студентам краще зрозуміти американську систему, було

розроблено глосарій з термінами^{vi}, характерними для вищої освіти США. Регіональні та національні асоціації, такі як NAFSA, пропонують для іноземних студентів значні ресурси. Вищі навчальні заклади занурюють іноземних студентів у великі орієнтаційні сесії, розповсюджують вичерпний інформаційний матеріал, дають можливість іноземним студентам проходження спеціальних підготовчих курсів. ЗМІ, автори блогів та приватні компанії також пропонують спеціальні ресурси для підтримки інтеграції іноземних студентів. Значна частина цих колективних зусиль спрямована на те, щоб іноземні студенти розуміли культуру вищої освіти США та були готові орієнтуватися в ній. Іноземні студенти дізнаються не лише про імміграційні та візові вимоги, які їх стосуються^{vii} – як отримати номер соціального страхування та як сплатити податки, але і як поводитись в аудиторії, що таке робочий час і як оптимально його використовувати, які норми академічної доброчесності, і як взаємодіяти зі своїми американськими колегами.

Підтримка іноземних студентів впливає з обґрунтованого переконання, що, оскільки іноземні студенти майже не мають власного досвіду щодо системи вищої освіти в країні навчання, то їх успіх залежить від роз'яснення та ефективного спілкування в межах норм і тонкощів системи. Частково це дає позитивний результат. У всіх типах інституцій частка іноземних студентів, які проходять повний курс навчання і отримують диплом є вищою^{viii}, ніж у середньому по країні для студентів США. У закладах з чотирьохрічним терміном навчання, до яких приймається менше 25 % абітурієнтів, 88,1 % всіх студентів закінчують навчання протягом шести років. А частка іноземних студентів, які закінчують навчання, становить 92,1 %.^{ix}

Важливо наголосити, що ще у 2017 році фахівці звертали увагу, що інтернаціоналізація сфери освіти у США має певні особливості, такі як інтернаціоналізація освітніх програм і спільних освітніх програм з практикою, які можуть забезпечити глибоке міжкультурне навчання для набагато більшої кількості студентів – «відходять на другий план по відношенню до мобільності студентів з точки зору заявлених пріоритетів інтернаціоналізації»^x.

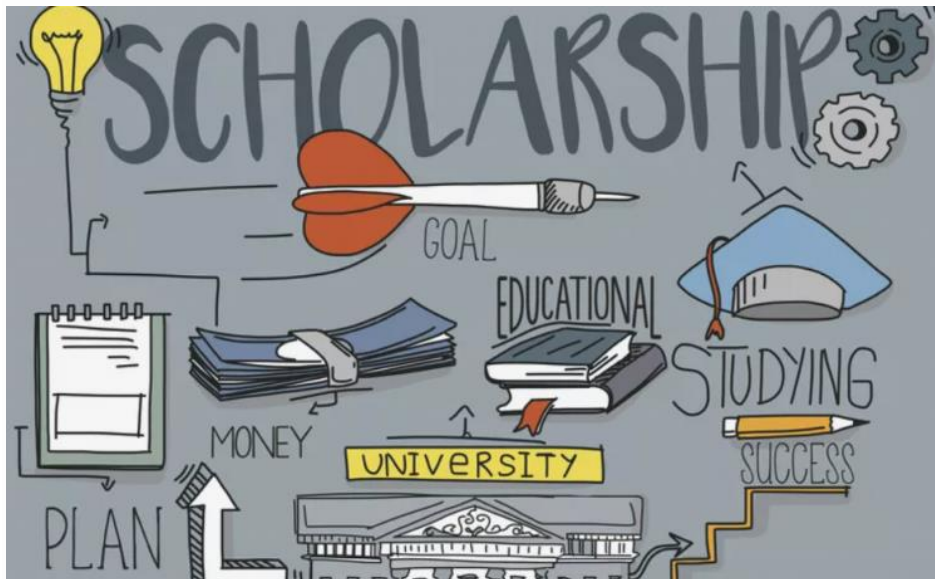
Таким чином, при адаптації своїх планів прийому заклади вищої освіти змушені виявляти гнучкість. При розробці інноваційних академічних програм вони повинні враховувати, що набір іноземних студентів буде здійснюватися з ширшого кола країн, ці програми будуть цікаві новим поколінням іноземних студентів, орієнтованих на бюджет і кар'єру. Нові покоління іноземних студентів цікавлять нові можливості, які відкриваються для них в країні навчання. Якими можуть бути життєві та кар'єрні шляхи? З якими спільнотами вони можуть взаємодіяти під час перебування в кампусі та за його межами?

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+38 044 204 83 81

Чи беруть участь іноземні студенти в діяльності закладу? Наскільки вагома їх участь? Чи це саме те співтовариство, до якого вони хочуть належати?

Отже, яка б діяльність не була ініційована, скажімо, розвиток дослідницького партнерства або програми обміну студентами, майже напевно вони можуть стати джерелом інших корисних для ЗВО видів діяльності – обміну співробітниками і дослідниками, нові якісні публікації, спільні навчальні програми (на кшталт спільних міжнародних освітніх онлайн-програм), що й призведе до збільшення набору здобувачів вищої освіти.

2. Огляд регіональних ринків освітніх послуг

2.1. Африканський регіон

Основні проблеми

До безлічі проблем, з якими стикається система вищої освіти країн Африки, у 2020 році багато нових викликів додала пандемія COVID-19, особливо у зв'язку з необхідністю швидкого переходу від очного до дистанційного навчання. Одна з принципових проблем – недостатній доступ студентів до цифрового простору.

Традиційні проблеми вищої освіти країн Африки вирішуються повільно, тому більшість з них на сьогодні ще не вирішені:

- Недостатнє фінансування галузі
Результат – скорочення субсидій, закриття приватних ЗВО, збільшення плати за навчання та обмеження можливості підвищувати стандарти, заборгованість по виплаті зарплати викладачам (Кенія, Замбія).
- Корупція
Розслідуються непомірно високі зарплати керівників університетів (Південна Африка)
- Гендерна нерівність
- Низька кваліфікація випускників. Велика кількість випускників з незначною або відсутньою перспективою працевлаштування
Прогнозується, що ситуація, ймовірно, погіршиться внаслідок COVID-19, особливо якщо бюджети вищої освіти будуть зменшені через економічний вплив пандемії.
- Низький рівень інвестицій.
- Недостатня цифровізація освіти.

Тенденції

- Заклики до організаційної стійкості, гнучкості, оптимального керівництва
Пандемія поставила величезні виклики та прискорила глибокі зміни у вищій освіті, що вимагає повторного встановлення пріоритетів та змін у заходах, що впливають на організаційну культуру та управління.

Вони пов'язані зі зменшенням ресурсів, зростанням конкуренції, впливом четвертої промислової революції, зміною характеру робочих місць, змінами в демографічній ситуації університетів, зростаючими вимогами громадськості до університетів і, звичайно, впливом COVID-19.

- Фінансисти прогнозують зміни порядку підготовки міжнародних Ph.D. Оскільки внаслідок COVID-19 міжнародне фінансування докторської підготовки та досліджень в Африці скорочується, експерти передбачають цілий ряд змін у порядку навчання в аспірантурі, а новою нормою, як очікується, стануть змішані та сендвіч-варіанти. Зміни у фінансуванні змусять студентів з метою економії замість виїзду для навчання за кордон обирати університети на континенті і за кордоном проводити лише практичну частину навчання
- Боротьба студентів-біженців за доступ до освіти під час пандемії.

Офіційна політика

- Судан розпочав реалізацію розгорнутої стратегії розвитку вищої освіти та наукових досліджень на наступне десятиліття, яка зосереджена на сприянні соціально-економічного розвитку задля справедливості, рівності та академічної свободи.
- Арабські держави приймають план виховання «освіченого» покоління
22 держави-члени Арабської ліги, яка включає 12 північноафриканських країн, прийняли систему розвитку освіти, спрямовану на створення високоякісних арабських систем освіти, які є передовими у галузі вищої освіти, наукових досліджень та нових інформаційно-комунікаційних технологій.
- Зроблено вражаючі державні інвестиції в технічні університети Гани.
- Туніс створює нову систему акредитації ВНЗ.

- Замбія закриває ЗВО, які не виконують вимог законодавства.
- Південна Африка впроваджує нову стратегію інтернаціоналізації вищої освіти.
- Єгипет за 6 років інвестував в освіту 6,3 млрд доларів.
- Африканський союз з контролю та профілактики захворювань створили Портал закупівель басейнів Африки COVID-19, щоб допомогти африканським урядам отримати необхідне обладнання, прилади та матеріали з підвищеною прозорістю та економічною ефективністю.
- Створено Альянс організацій для боротьби з фальшивими новинами в Системі вищої освіти країн Центральної Африки.
- В Руанді уряд відмінив тимчасову акредитацію університетів.
- В Південній Африці фінансову підтримку отримують лише найкращі студенти.

Події і заходи

- Під час глобальної пандемії 12 листопада відзначався Тиждень африканських університетів.
- Відбулось віртуальне засідання 36-го Міжурядового комітету вищих посадових осіб та експертів країн Центральної Африки. На думку членів дискусії системи вищої освіти в Центральноафриканському регіоні застаріли. Більшості країн не вдалося перевести баланс з гуманітарних наук на STEM, і системи не відповідають вимогам наукових досліджень та інновацій. Регіон включає Анголу, Бурунді, Камерун, Центральноафриканську Республіку, Чад, Конго та Демократичну Республіку Конго.
- У вересні 2020 року в Південній Африці пройшла четверта (віртуальна цього року) зустріч на тему “Розвиток підприємництва у вищій освіті”. Мета зустрічі – обміняти думками і мотивувати спільноту вищих навчальних закладів інформувати про те, чим займається і чого може досягти університетський сектор Південної Африки.
- Асоціація африканських університетів провела віртуальну зустріч з директорами ІКТ з різних університетів, щоб обміркувати критичну роль кафедр ІКТ у переході на онлайн-навчання та розглянути, як вони можуть здійснити ребрендинг та ефективно реалізувати змішані моделі навчання та викладання.

Міжнародна співпраця

- Єгипет та Мексика обговорили питання розвитку співпраці у сфері вищої освіти.
- Кількість африканських студентів, які здобувають вищу освіту в Китаї має найшвидший темп зростання серед міжнародних студентів, збільшившись за 15 років у 45 разів. До п'ятірки африканських країн з найбільшою кількістю студентів у Китаї увійшли Гана, Нігерія, Танзанія, Замбія та Зімбабве.
- Кенійські студенти отримують стипендії від Угорщини.
- Конголезські студенти будуть навчатися у Кот-д'Івуарі.
- Президент Сісі відкрив Єгипетсько-японський університет в Олександрії.
- Міністерства вищої освіти та наукових досліджень Марокко та Тунісу оприлюднили план створення спільних лабораторій на суму 2,16 млн USD, посилення зв'язків між університетами двох країн, взаємне визнання ступенів, підвищення рівня академічної мобільності, та заохочення здобуття докторських ступенів.
- Університет Кабо-Верде отримає новий кампус за фінансової підтримки Китаю.
- Італія налагоджує партнерські стосунки з африканськими університетами. Створено італійський фонд вищої освіти з Африкою – Italian Higher Education with Africa Foundation (IHEAF).
- Литва надає африканським вченим безкоштовний доступ до електронних журналів.
- Нідерланди виділяють для Африки 6 млн. євро на підтримку освіти в період COVID-19. Вигоду від цієї підтримки отримають Бангладеш, Демократична Республіка Конго, Ефіопія, Ірак, Кенія, Ліван, Лівія, Південний Судан, Танзанія та Замбія.

Наука та інновації

- Африканські університети починають приєднуватися до руху щодо цифрового навчання на основі ігор і визнають його потенціал у розвитку навичок та підвищенні мотивації навчання.
- Міністерство вищої освіти Єгипту запустило першу платформу електронного навчання для єгипетських університетів. Платформа створена у співпраці з Microsoft International та Blue Cloud.

- Африканські дослідники та науковці висловлюють бажання, щоб видавці збільшили обсяг журналів із вільним доступом для активізації досліджень та виробництва знань під час пандемії COVID-19.

Споживчий попит та конкурентне середовище

- Африка на південь від Сахари – світовий лідер щодо мобільності студентів.
- Літній табір Незалежного університету Кігалі для розвитку підприємництва (Руанда) було організовано у партнерстві з німецьким Університетом прикладних наук Кемптена.
- Африка – лідер у проведенні досліджень з відкритим доступом. Спостерігається значне розширення відкритого доступу на африканському континенті. Декілька африканських університетів увійшли до 100 найкращих університетів світу, що використовують політику відкритого доступу до досліджень.
- Успіх африканських студентів на онлайнному ІКТ-конкурсі Huawei. Дві команди з Нігерії вибороли гранд-призи, а команди з Кенії, Уганди, Танзанії та Маврикію вперше попали до переможців.
- Онлайн програма навчання Університету Кеплера в Руанді забезпечує 90% працевлаштування випускників.

2.2. Азіатський регіон

Проблеми

Незважаючи на пандемію, країни Азіатського регіону не зупиняються у своїй діяльності в сфері міжнародної освіти, знаходять нові рішення на виклики, що ставить перед ними COVID-19 та працюють над ще не вирішеними проблемами. Складними для освітньої сфери Азії залишаються такі питання:

- неготовність університетів до надання повноцінних навчальних послуг в онлайн форматі;
- зниження платоспроможності споживачів освітніх послуг (В'єтнам);
- фінансова криза в ЗВО державного сектору (Пакистан);
- посилення втручання держави в проведення досліджень та міжнародних конференцій вчених та низький рівень академічної свободи (Китай, Гонконг, Японія, Індія);
- неналежна поведінка науковців під час проведення наукових досліджень: випадки плагіату та шахрайства (Китай);
- брак прозорості під час перевірки розслідування проступків у дослідницькій сфері (Китай);
- попри незначне покращення показників гендерної рівності в освіті та науці, деякі показники залишаються незадовільними, а гендерні проблеми – невирішеними (Японія, Пакистан);
- зниження міжнародних обмінів студентами та вченими;
- дострокове закриття кампусів та низька відвідуваність занять студентами у зв'язку з новою хвилею пандемії;
- почастишання випадків наркотичної залежності серед студентства у країнах з низьким рівнем доходів (Пакистан).

Тенденції

У багатьох країнах регіону спостерігається поступове повернення студентів до університетських містечок. Одночасно здійснюється розробка та впровадження особливих правил, які регулюють академічну мобільність, зокрема в'їзд іноземних студентів до країни (Китай), а також впровадження карантинних обмежень та нововведень в кампусах (Південна Корея).

Як і в усьому світі, в Азіатському регіоні спостерігається зростання популярності онлайн-освіти. Відбувається процес її укорінення навіть на законодавчому рівні шляхом підписання міжнародних конвенцій, які прирівнюють онлайн освіту до освіти у традиційному форматі. Крім того, помітна поява нового, так званого «комбінованого» формату навчання, а також адаптування та переведення усіх можливих процедур та видів діяльності в онлайн-середовище у зв'язку з реаліями сьогодення.

Деякі зміни, зокрема негативні наслідки пандемії, відчула на собі і сфера академічної мобільності. Щодо можливих тенденцій її розвитку у майбутньому існують різні думки. Деякі вчені вважають, що мобільність стане більш локалізованою, з посиленням обміном в межах регіонів. Інші прогнозують, що відбудеться зміна з точки зору профілю країн, що приймають. Вірогідно, що популярністю користуватимуться вже не країни із високим рівнем доходу, а країни із середнім або навіть низьким рівнем доходу, такі як Індія. Якщо це так, то виникає важливе питання про те, чи готові ці країни приймати все більшу кількість іноземних студентів.

Національна політика та міжнародна співпраця

Кордони закриті, спостерігається спад академічної мобільності, азіатські держави не поспішають як приймати іноземних студентів, так і відправляти на навчання закордон своїх. Та попри деяке гальмування темпів розвитку міжнародного співробітництва, країни Азіатського регіону успішно продовжують роботу за цим напрямом. Яскравим прикладом стала Малайзія, де Австралійський університет кидає виклик COVID шляхом відкриття нового філіального містечка.

Хорошою новиною є і те, що досі існує значний інтерес до закордонних досліджень, зокрема в США.

Деякі держави спрямували свої зусилля на укріплення контактів між університетами всередині країни. Університет Делі, Індія, запустив схему Vidya Vistar для розвитку спільних академічних зв'язків між своїми коледжами та департаментами з іншими університетами, розташованими у віддалених районах Індії.

Напруженість у відносинах між Сполученими штатами та Китаєм продовжує тривати. На тлі цієї зростаючої конкурентної боротьби Японія посилює заходи щодо захисту університетських наукових досліджень від іноземного

шпигунства, посилюючи візовий контроль та надаючи університетам та дослідницьким організаціям підтримку для посилення безпеки, включаючи доступ до конфіденційної та конфіденційної технологічної інформації.

Наука та інновації

Науковці сьогодні працюють над вирішенням головної проблеми – розробкою вакцин від коронавірусу. Медичні школи у всьому світі взяли на себе додатковий тягар лікування пацієнтів із COVID-19. Дослідники фармацевтичних та суміжних наук внесли свій внесок у розробку вакцин.

Тим часом не зупиняються дослідження і в інших галузях науки. Серед усіх азіатських держав знову виділяється Японія, де робляться перші кроки щодо впровадження систем моніторингу на основі штучного інтелекту в процедуру вступних іспитів.

Більш того, Японія створює новий великий фонд для збільшення державного фінансування наукових досліджень, навіть незважаючи на те, що країна намагається стримати третю хвилю зараження вірусом COVID-19. Інвестуватимуться міжнародні конкурентоспроможні дослідження та спільні можливості для університетів, буде збільшено інфраструктуру досліджень та розробок для університетів для зростання масштабів досліджень та національної інноваційної екосистеми. Це допоможе зупинити зниження показників наукових досліджень Японії та міжнародних рейтингів університетів.

Споживчий попит та конкурентне середовище

Країни змагаються за іноземних студентів як ніколи раніше. Так, Тайвань для поліпшення конкурентоспроможності країни та спроможності конкурувати з університетами Гонконгу та Сінгапуру починає впроваджувати англо-китайську освіту в школах та збільшення університетських спеціалізацій, зокрема в аспірантурі, що викладаються англійською мовою.

Серед актуальних напрямів в освіті та науці можна виділити штучний інтелект та моделювання безпілотних літальних апаратів. Так, у Тайланді у відповідь виникнення попиту у бізнес-колах розпочато університетський проект,

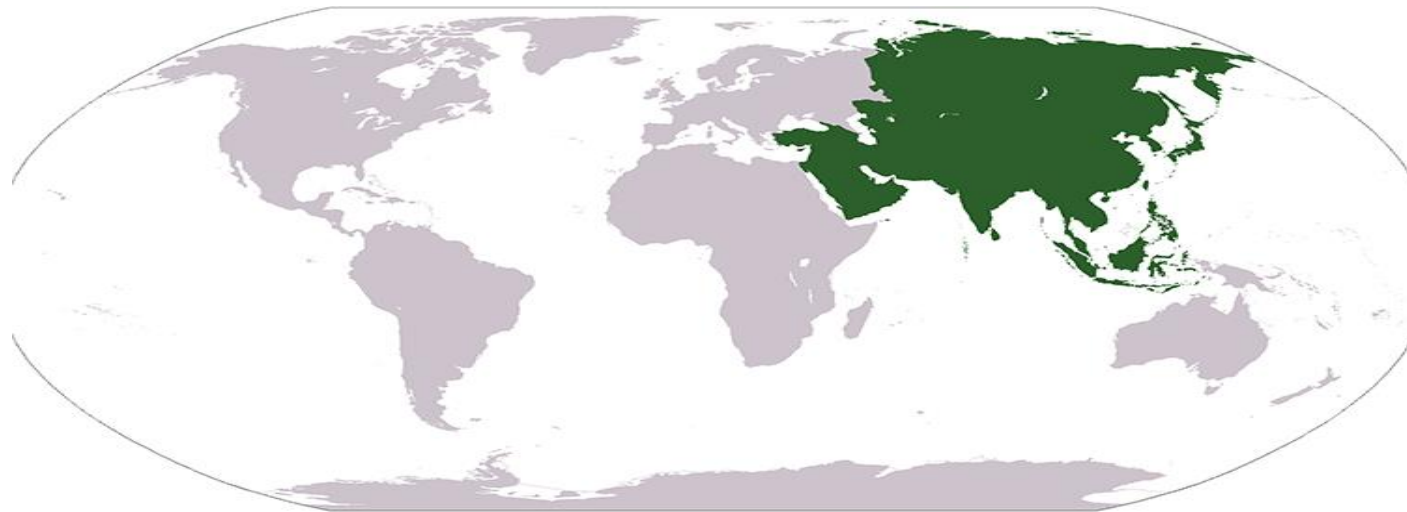

покликаний надати знання щодо штучного інтелекту та безпілотників з метою допомогти тайцям навчитися використовувати дрони для свого бізнесу, особливо в аграрному секторі.

Одна з тенденцій, яка впливатиме на попит на закордонне навчання, пов'язана з особистою безпекою. Прогнозується, що більша кількість батьків буде тримати своїх дітей вдома до моменту закінчення ними бакалаврату. Це означає, що найбільшим попитом будуть користуватись лише програми магістратури та аспірантури закордоном.

Університети в деяких країнах Азії тепер ведуть боротьбу не тільки за іноземних студентів, а й за своє «виживання». Насамперед це стосується приватних університетів та деяких кампусів іноземних філій в Малайзії, багато з яких були ледве життєздатні до пандемії COVID-19.

Крім того, проблематичним є зниження платоспроможності споживачів освітніх послуг. Виграють від цього заклади освіти із порівняно низькими ціновими показниками та з можливістю отримання стипендії.

2.3. Країни СНД

Несподівана пандемія застала вузи в різному ступені готовності до нових умов, проте стала відправною точкою до створення освіти майбутнього і змусила університети в авральному режимі вносити свої корективи в традиційні підходи. в діяльність освітньої сфери.

Проблеми

- неякісний інтернет або його відсутність для студентів, які проживають у віддалених населених пунктах і навчаються в онлайн-режимі (Казахстан);
- якість підготовки кадрів університетами (Казахстан, Білорусь);
- порушення академічної чесності, корупційні правопорушення (Казахстан);
- дефіцит кадрів, слабка інфраструктура і застарілі навчальні програми (Казахстан, Білорусь);

Офіційна політика

Уряд Казахстану продовжує роботу по скороченню вузів, що надають неякісну освіту. Президент Казахстану доручив Уряду вжити відповідних заходів, при цьому додатково посилити відповідальність вузів за порушення академічної чесності, корупційні правопорушення, аж до позбавлення ліцензій.

Державну програму «Освіта та молодіжна політика» на 2021-2025 роки затвердив Уряд Білорусі. В програмі закладені основні напрямки розвитку освіти і обсяги фінансування. У держпрограмі відзначається, що необхідно здійснювати подальшу модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази, створювати умови для підвищення якості та конкурентоспроможності вищої освіти, її вдосконалення відповідно до вимог національного ринку праці та світовим тенденціям економічного і науково-технічного розвитку. Очікується, що експорт послуг в галузі вищої освіти збільшиться до 2025 року на 5%.

Казахстанські вузи отримали більше академічної свободи. Свобода вузів розширена до 85%. Крім того, вузи з 2021 року будуть видавати дипломи власного зразка, що також підвищить їх відповідальність за якість освіти, яку вони надаватимуть. Відтепер ректори щорічно звітуватимуть перед громадськістю про фінансово-господарську діяльність ЗВО, а також про науково-дослідну та навчальну роботу.

Міністр освіти Республіки Білорусь і Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Корея в Республіці Білорусь під час зустрічі обговорили питання двосторонньої взаємодії в сфері освіти, науки та молодіжної політики.

Події і заходи

Активізувалася співпраця Білорусі з Китаєм. Число спільних білорусько-китайських проектів в 2019-2020 роках збільшилася на чверть порівняно з попереднім дворічним циклом. Крім того, їх тематика стала більш різноманітною. Діючі проекти охоплюють такі області, як електроніка та інформаційно-комунікаційні технології, матеріалознавство, механіка та інженерія, енергоефективність та енергозбереження, транспортні системи, металургія, біотехнології, хімія, аграрні технології.

В коледжах Карагандинської області (Казахстан) відкриють більше десяти нових спеціальностей за якими навчатимуть фахівців для відновлюваної енергетики, цифрового проектування і моделювання в будівництві, монтажу і експлуатації обладнання і систем газопостачання.

В Тбілісі відкрили Кавказький навчально-екзаменаційний центр. Новий центр стане ще однією кузницею кадрів і готуватиме для Грузії фахівців, в яких вона відчуває дефіцит. У центрі планується викладати різні технічні спеціальності. Проект Кавказького навчально-екзаменаційного центру – міжнародного масштабу є безпрецедентним для Грузії. Випускники центру будуть отримувати сертифікати, за якими зможуть працевлаштуватися не тільки в Грузії, але і за кордоном.

Білорусько-китайський молодіжний інноваційний форум "Нові горизонти-2020" пройшов у Білорусі. У форумі взяли участь близько 300 студентів, магістрантів, аспірантів і молодих вчених університетів Китаю та Білорусі.

Перший етап конкурсу «Кращий викладач вузу» стартував в Казахстані. Мета конкурсу – підвищення професійно-педагогічної культури професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів, стимулювання і мотивація педагогів до подальшого професійного розвитку.

Протягом 2020 року п'ять казахстанських вишів позбавлені ліцензії на підготовку кадрів, а ще 25 ЗВО позбавлені часткової ліцензії за окремими спеціальностями. Наразі розпочався судовий процес з позбавлення ліцензії столичного університету «Астана». Головне питання до вишу – якість освіти, оскільки з боку студентів і викладачів надходять звернення та скарги.

На онлайн заході цифровізацію вищої освіти обговорювали ректори і проректори казахстанських вузів та експерти у сфері освіти, який організував Проектний офіс ADAL BILIM при Міністерстві освіти і науки Республіки Казахстан.

В Азербайджані відбувся брифінг за участю міністра освіти з питань організації діяльності освітніх установ в період особливого карантинного режиму. З урахуванням високої активності студентів та ризику зараження, освітній процес буде продовжено в формі дистанційного навчання.

На сьогодні 84% студентів в Казахстані продовжують навчання в дистанційному форматі. При цьому 16% навчаються в змішаному форматі. Було прийнято рішення на Міжвідомчій комісії з протидії COVID-19 про те, що за такими напрямками, як гуманітарні, соціальні та ІТ-напрямки, будуть навчатися виключно в дистанційному форматі. За такими напрямками, як медицина, інженерні напрями, які складно надалі навчати в дистанційному форматі було прийнято рішення про змішаний формат проведення занять.

Міжнародне співробітництво

Центр Аль-Фарабі відкрито в Японії. Центр спрямований на спільну підготовку професійних кадрів, просування публікацій вчених КазНУ і університету Цукуба в міжнародних рейтингових виданнях, а також на розвиток дослідницької діяльності.

У США відкрився казахстанський центр «Аль-Фарабі». Центр стане унікальною міжнародною майданчиком по реалізації спільних проектів в області просування золотої енциклопедичної спадщини видатного мислителя людства Абу Наср аль-Фарабі, чиє ім'я гідно носить Казахський національний університет.

Туркменістан і ЮНЕСКО розширюють партнерство в культурно-освітній сфері. За сприяння посольства Казахстану у Франції відбулася онлайн-церемонія підписання угоди про співпрацю між Міжнародним університетом туризму і гостинності з Туркестану і Університетом міста Анже. Документ передбачає обмін студентами, професорсько-викладацьким складом з метою навчання, здійснення досліджень та обміну досвідом.

Нові рубежі співробітництва відкриваються для Гомельського державного університету ім. Ф. Скорини (Білорусь) з Державним університетом Клермон Овернь (м. Клермон-Ферран, Франція) У найближчій перспективі відбудеться відкриття Кабінету французької мови та культури та очікується старт програми підвищення кваліфікації викладачів факультету іноземних мов на базі Університету Клермон Овернь, яка, як сподіваються представники вузів, пройде в форматі реального спілкування і обміну накопиченим досвідом.

Барановицький державний університет активізував співпрацю з Китаєм – нещодавно на його базі відкрито "Клас Конфуція".

Наука та інновації

У Білоруському державному університеті розробили унікальну автоматизовану установку для отримання наноматеріала графена. Завдяки своїм унікальним властивостям, високої електро- і теплопровідності, легкості, міцності і прозорості, графен в перспективі зможе замінити більшість сучасних промислових матеріалів. Сьогодні він активно застосовується при виготовленні нанопристроїв, сонячних елементів, в автомобілебудуванні, технології очищення води та ін. Планується, що установка буде використовуватися в Китайсько-білоруському індустріальному парку «Великий камінь».

Казахський національний університет імені Аль-Фарабі трансформується в дослідницький університет світового класу. Пріоритетним напрямом програми є підвищення глобальної конкурентоспроможності ЗВО на основі інтеграції науки, освіти та інновацій. Відповідно до програми будуть реалізовані проривні науково-освітні та інвестиційні проекти національного і міжнародного рівня. КазНУ має намір сформувати передову цифрову екосистему на основі комплексного проекту «Al-Farabi Smart University». Програмою передбачено збільшення числа центрів аль-Фарабі у провідних вишах світу і відкриття закордонних філій КазНУ, що сприятиме інтеграції університету в світовий науково-освітній простір і підвищення міжнародної впізнаваності як провідного експортера освітніх послуг. При цьому передбачається, що не менше чверті студентів складатимуть іноземні громадяни.

Переможцем в номінації «Кращий міжнародний науково-дослідний проект 2020 року» стала Міжнародна Китайсько-Білоруська наукова лабораторія по вакуумно-плазмовим технологіям. Лабораторія входить до складу Науково-дослідного фізико-хімічного інституту, а її відкриття на базі Гомельського держуніверситету і Нанкінського університету науки і технологій (КНР) відбулося в 2012 році. На базі лабораторії було виконано ряд науково-дослідних проектів і контрактів. Тільки в 2020 році співробітниками фізико-хімічного інституту виконані 9 завдань в рамках державних програм наукових досліджень Міністерства освіти Республіки Білорусь та 8 договорів з Білоруським республіканським фондом фундаментальних досліджень.

В онлайн-форматі в Казахстані відбулося закриття Республіканського молодіжного освітнього проекту «ZEREN» на тему: «Молодь в новій реальності: Час дій». Проект «ZEREN» почався в 2018 році і за цей час зарекомендував себе ефективним майданчиком для запуску бізнес-проектів, представлених молоддю у всіх регіонах Казахстану. Однією з головних цілей проекту було залучення в роботу сільської молоді з регіонів. Даний проект продовжиться і в 2021 році.

Конкурентне середовище

До щорічного рейтингу QS Emerging Europe and Central Asia University Rankings 2021 потрапили 13 казахських університетів. Кращий університет Казахстану – КазНУ ім. аль-Фарабі – спустився з 18-ї на 19-у сходинку. Проте він суттєво випереджає більшість інших казахських вузів

Казахський національний університет імені Аль-Фарабі продовжує демонструвати динамічне просування і в інших визнаних світових рейтингах. За підсумками предметного рейтингу «Times Higher Education World University Rankings by Subject 2021» КазНУ ім. аль-Фарабі поліпшив наукові показники і посилив позиції по ряду спеціальностей. Так, спеціальності КазНУ в області бізнесу і економіки увійшли в групу (501-600), інженерії (601-800), фізичних наук (801-1000).

Слід зазначити, що КазНУ в 2020 році за результатами глобального рейтингу QS зайняв 165 місце у списку передових університетів і увійшов в топ-200 кращих вузів світу.

Амбітна мета Казахського національного університету імені Аль-Фарабі – увійти в топ-100 кращих вишів світу.

Університети Білорусі включені в різні міжнародні рейтинги (у рейтингу Webometrics позиція Білоруського державного університету – 756, Білоруський національний технічний університет – 2562, Гродненський університет ім. Я. Купали – 3335). З метою розвитку вузівського інноваційного середовища Міністерство освіти Білорусі планує створити або модернізувати в 18 закладах вищої освіти понад 120 навчальних лабораторій, STEM центрів, центрів спільного використання унікального навчального та науково-дослідного обладнання.

В Туркменістані в 2020 році Міністерством освіти виконало колосальну роботу з модернізації сфери освіти. Особлива увага було приділена впровадженню сучасних цифрових технологій.

3. Перспективи рекрутингу здобувачів вищої освіти – іноземних громадян у пріоритетних країнах експорту української освіти за карантинних обмежень

З публічних дискусій навколо ролі здобувачів вищої освіти – іноземних громадян після початку пандемії Covid-19 стало зрозуміло, що в країнах розвинутої сфери міжнародної освіти їх часто позиціонують переважно як клієнтів експортної галузі. Часто мова йшла саме про втрачені економічні вигоди, зміни в ринковій частці на освітньому ринку та диверсифікації набору студентів. Більшість закладів освіти не відстежують випускників з інших країн після закінчення їх навчання і назавжди втрачають зв'язок з випускниками-іноземцями. Розвиток таких відносин не потрібно розглядати виключно з точки зору того, як і скільки коштів іноземні студенти приносять навчальним закладам. Але варто пам'ятати й про внесок іноземних студентів та їх цінність для університетів та громадськості країн, що приймають, з точки зору культурного обміну. Випускників варто використовувати як глобальну мережу, яка може забезпечити соціальну підтримку і зв'язок для своїх учасників, включаючи іноземних випускників, протягом їх життя. Отже, важливо врахувати не лише кількість студентів, які навчаються у вишах, а й зосередитися на академічних і кар'єрних успіхах здобувачів вищої освіти, їх впливі на наступні покоління вступників.

Експерт з міжнародної вищої освіти Раві Амміган проаналізував результати аналізу 45 000 іноземних студентів з 96 різних навчальних закладів по всьому світу, які внесли свої дані до Міжнародного студентського барометру (ISB) за чотирма параметрами змінних задоволеності в якості предикторів рекомендацій для закладу освіти. Результати показують, що коли мова йде про цілі та наміри іноземних студентів з навчання за кордоном, то хоча академічна успішність і кар'єрне зростання часто займають центральне місце, основою для загальної адаптації і успіху іноземних студентів є практика формування почуття приналежності.^{xi} Розвиток мереж соціальної підтримки необхідно починати завчасно – на етапі планування прийому абітурієнтів, коли потенційні іноземні студенти зустрічаються з персоналом, нинішніми студентами, випускниками або іншими представниками навчального закладу. Ранні контакти формують перші ниточки у студентських мережах і служать порталом до більшої кількості зв'язків і відносин. Варто взяти на озброєння модель, яка фокусується на трьох ключових відносинах в кампусі, які важливі протягом усього життєвого циклу іноземних студентів: адміністративний і допоміжний персонал, викладачі та академічні адміністратори, а також однолітки.^{xii}

На процес прийняття рішень для майбутніх іноземних студентів впливає сильна міграційна індустрія, в яку входять групи по набору іноземних студентів, міжнародні освітні агенти та інші установи, які продають послуги щодо доступу до вищої освіти за кордоном. Політика, що впливає на набір іноземних студентів, передбачає участь багатьох державних установ або міністерств, що охоплюють різні сфери. Це вимагає ретельнішої координації, що здебільшого зробити дуже важко. Майбутнім студентам та їхнім рідним стає все важче орієнтуватися у цьому процесі. Для забезпечення взаємно злагодженої роботи з боку установ необхідні усвідомлені та добре сплановані підходи до набору, в першу чергу це стосується оголошення про набір через Інтернет і з урахуванням сторонніх організацій.

Опитування показують, наприклад, що живі відео викладачів, співробітників, випускників та студентів суттєво впливають на процес прийняття рішень іноземними студентами. Соціальні мережі – це не просто спосіб обміну інформацією, управління запитами і створення бренду; це також потужний інструмент для спілкування з майбутніми студентами. Міжнародний персонал може вислухати і почати обговорення питань безпеки, якості програм, доступності та можливостей стажування. Орієнтована на Інтернет стратегія може допомогти майбутнім студентам та їхнім родинам випробувати університетське життя і оцінити свою придатність, навіть не ступаючи на територію кампусу.

Наприклад, респонденти опитування Всесвітньої освітньої служби показали, що інформацією про отримання фінансової допомоги студенти з Африки були зацікавлені набагато більше, ніж респонденти з інших регіонів; респонденти з Близького Сходу найчастіше виявляли інтерес до надання послуг для студентів, включаючи безпеку кампуса; респондентів з Азії та Океанії найбільше цікавила інформація про кар'єрні перспективи після закінчення навчання. Механізми прийому на роботу, які не надають таку детальну інформацію, можуть в кінцевому підсумку перешкоджати зусиллям вузів по залученню іноземних студентів.^{xiii}

Навчальним закладам необхідно буде географічно диверсифікувати свої профілі набору іноземних студентів – як для збільшення справедливої глобальної різноманітності в кампусі, так і для врахування змін в тенденціях глобальної мобільності студентів. Наприклад, досвід США свідчить, що бум прийому іноземних студентів за останні 20 років в переважній більшості випадків був викликаний зростанням числа студентів з Китаю, які хочуть отримати досвід роботи під час навчання в США. Протягом багатьох років в Китаї не вистачало університетів, щоб задовольнити попит сімей середнього класу, охочих здобути вищу освіту. Але цей потенціал зростає, зменшуючи потребу студентів їхати з дому, щоб одержати професійний або вчений ступінь. Крім того, поточні дані показують, що китайським студентам, які навчалися в

США, після повернення додому важко знайти роботу. Якщо нерівність у заробітній платі продовжить вказувати на те, що китайські студенти заробляють більше, якщо вони відвідують університети в країнах АСЕАН в порівнянні з традиційними західними напрямками^{xiv}, то потреба у диверсифікації набору іноземних студентів в США буде зберігатися і посилюватися. Частка університетів США з найвищими показниками неухильно зменшується^{xv}, але не тому, що вони знижують якість навчання, а тому, що інші нації, колись бідні, а тепер багаті, створюють свої власні передові ЗВО.

У звітах, підготовлених компанією Quasquarelli Symonds, визначено найпоширеніші вимоги студентів з Індії^{xvi} та Китаю^{xvii}, досліджено їх уподобання та інтереси з тим, щоб пояснити, як краще використовувати цифровий маркетинг для зв'язку та набору цих груп. Ринкова інформація та дані про студентів розкривають:

- Найважливіші фактори, які студенти враховують, вирішуючи, де саме навчатися за кордоном;
- Типи маркетингу, комунікацій та інформації, які є найбільш цінними для індійських студентів;
- Типи обміну повідомленнями, які можна використовувати для подолання хвилювань та страхів навколо навчання за кордоном.

Китайські студенти мають надзвичайно важливе значення для закладів вищої освіти у всьому світі. Іноземні студенти з КНР цінують високоякісний академічний досвід, який, за їх очікуваннями приведе до кращих результатів, ніж вітчизняні ЗВО.

Вирішальними факторами для потенційного студента з Китаю можуть стати наступні:

- репутація та світове визнання ЗВО;
- впевненість у безпечному та комфортному проживанні та відсутності культурної, расової та іншої дискримінації у місці майбутнього навчання;
- висока якість освіти.

З метою ефективного залучення та набору китайських студентів за допомогою Інтернеті-ресурсів, установи повинні не тільки визначити найкращий канал для поширення інформації для цільової аудиторії, а й вирішити, як подолати цифрові бар'єри, щоб доставити інформацію потенційним студентам. Адже при цьому необхідно пам'ятати про відокремленість

материкового Китаю від світу в плані використання виключно внутрішніх соціальних мереж (WeChat, Weibo, QQ), а також про очікування молодого покоління на отримання швидкого фідбеку від іноземного ЗВО, що становить для них інтерес.

Індійські громадяни, які бажають навчатися за кордоном, є важливою частиною міжнародних стратегій набору студентів багатьох установ. З урахуванням зростаючого населення та попиту від іноземних студентів, індійські абітурієнти є важливим сегментом студентів з високою мотивацією. Проте освоєння цього унікального ринку потенційних студентів за допомогою маркетингу та комунікацій може виявитись складним завданням, оскільки індійські студенти розбірливі та специфічні щодо навчання за кордоном. Серед наведених маркетингових комунікацій названі саме ті, що найбільше впливають на їх вибір університету (у спадному порядку):

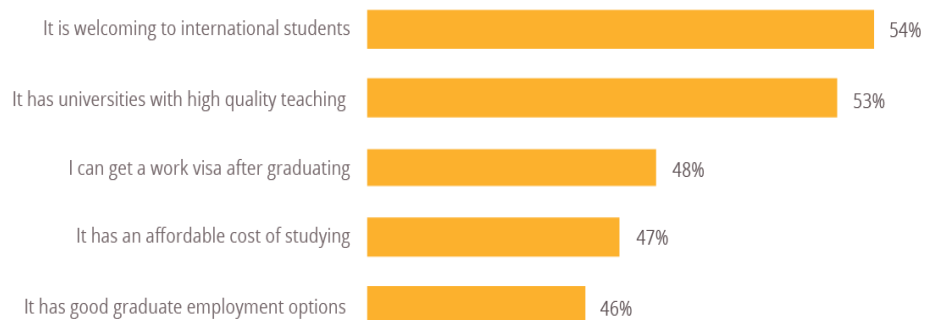
- Інформація про робочі місця;
- Можливість спілкування з міжнародними випускниками;
- Інформація про кваліфікацію викладачів;
- Зустрічі з персоналом на ярмарках або інформаційних сесіях;
- Інформація про розміщення;
- Історії про нинішніх та колишніх студентів;
- Практичні поради щодо допомоги в поданні вступних документів;
- Візова підтримка;
- Віртуальні екскурсії кампусом;
- Онлайн-чати з працівниками закладу.

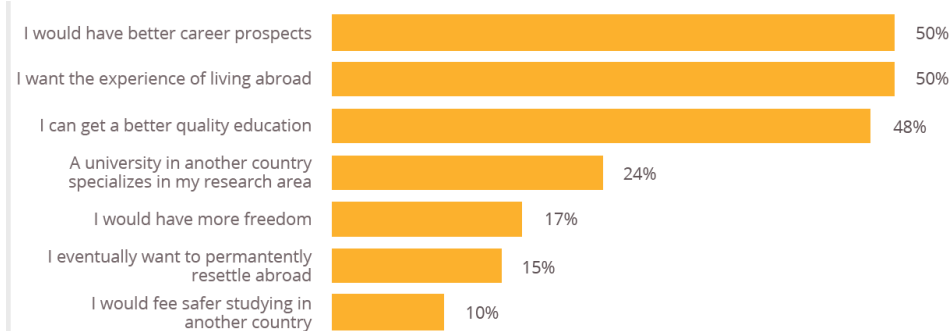

Індія

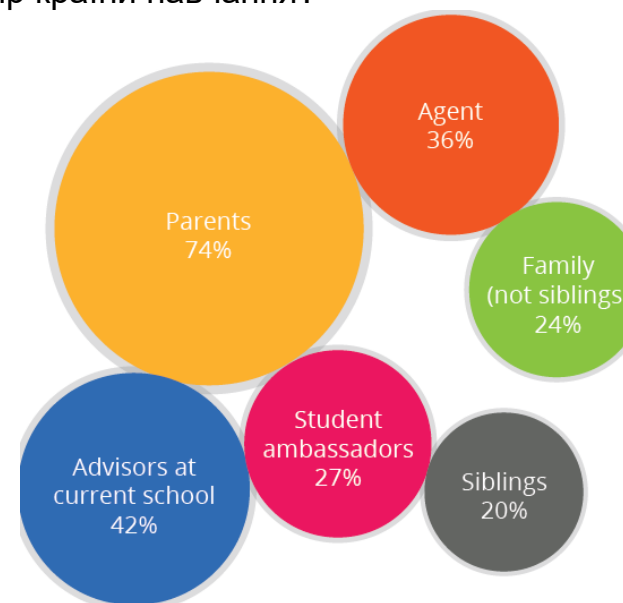
Що для вас найважливіше при виборі країни навчання?

Китай

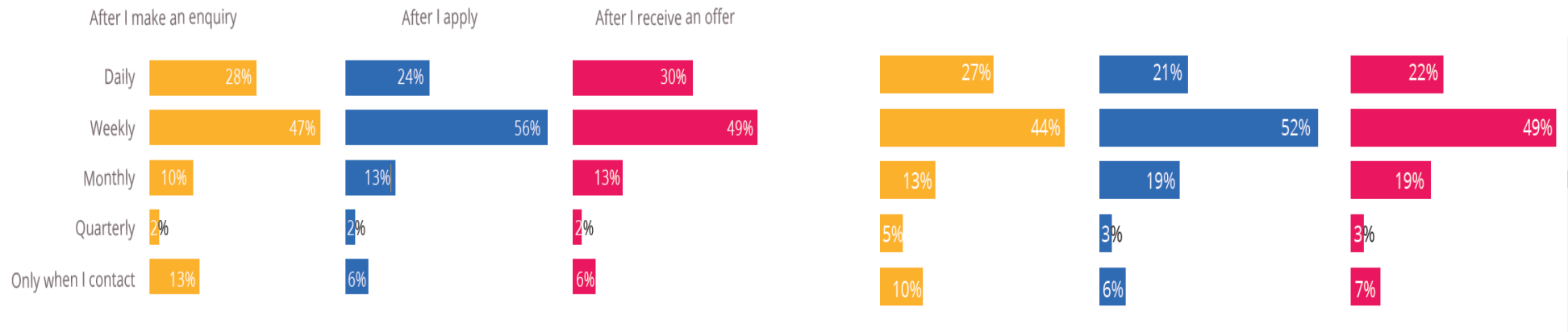
З ким ви обговорюватимете вибір країни навчання?

Індія Китай

як часто ви очікуєте, що університет зв'яжеться з вами на наступних етапах?

Quacquarelli Symonds пропонує контрольні списки до рекрутингових подій

1) для максимізації відвідуваності:

- Виберіть свій маркетинговий підхід;
- Визначте партнерів, які представлятимуть вашу установу;
- Дозвольте зазирнути у майбутнє;
- Виділіть свої унікальні переваги.

2) для максимального залучення:

- презентуйте якнайкраще і проведіть більше розмов, ніж презентацій (краще залучити студентів до розмов, ніж набриднути показом слайдів);
- передбачайте найпоширеніші питання;
- використовуйте мультимедійні технології;
- тримайтеся стратегічного персоніфікованого підходу – майте план комунікацій з цільовою аудиторією.

До процесу набору потенційних студентів важливо залучати іноземних студентів-випускників. Випускники можуть брати на себе роль послів, щоб спілкуватися з потенційними іноземними студентами і показувати рольові моделі того, що випускники університету роблять після закінчення навчання. Часто для іноземних студентів саме вони служать головним порталом при переході від навчання до роботи. Коли студенти завершують навчання і починають думати про працевлаштування, то якщо вони планують залишитися в країні навчання, міжнародні випускники можуть бути корисними радниками з питань оформлення віз та законодавства. Повертаючись до своїх країн та поширюючи позитивний досвід, випускники з інших країн можуть консультувати місцевих студентів-однолітків.

Як повідомило Міністерство освіти та науки України, іноземні громадяни можуть навчатися у більш ніж 240 закладах вищої освіти України. Станом на 1 січня 2020 р. в українських вишах навчалось 80 470 іноземних студентів із 158 країн світу. За даними Державного центру міжнародної освіти, за 2019 рік загальна сума витрат на навчання, проживання, страхування, оформлення документів, харчування, транспорт та інші потреби іноземних студентів, які навчалися в Україні, сягнула понад 570 млн доларів США. Якщо в середньому тривалість навчання дорівнює 5-6 рокам, то в цілому дохід України від іноземних студентів за цей період становить понад 3 млрд доларів США. За орієнтовними розрахунками іноземний студент, здобуваючи вищу освіту в Україні, щороку витрачає щонайменше від 6-8 тис. доларів США. До десятки країн за походженням іноземних студентів належать Індія (18 429 осіб), Марокко (8 233), Азербайджан (5 470), Туркменістан (5 344), Нігерія (4 379), Туреччина (3 764), Китай (3 527), Єгипет (3 499), Ізраїль (2 561), Узбекистан (2027). Найпопулярніші заклади вищої освіти України, де навчаються іноземні студенти – медичні. Майже половина іноземних студентів (39 841 осіб) навчаються в Україні на медичних спеціальностях. До десятки загалом найпопулярніших ЗВО у 2018 р. потрапили Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна – 4 351 студентів-іноземців та Київський національний університет імені Тараса Шевченка – 1 849 студентів-іноземців.^{xviii}

Незважаючи на пандемію Covid-19, попит на українську вищу освіту серед іноземних громадян залишається досить високим. Станом на 1 листопада 2020 р. вже зареєстровано 27 440 запрошень на навчання для іноземців. Вони можуть перевірити своє запрошення на безкоштовному сервісі^{xix} для іноземних абітурієнтів, який був запущений у 2020 р. на базі ДП «Український державний центр міжнародної освіти». Також МОН України працює над впровадженням єдиної міжвідомчої електронної платформи для набору іноземних студентів до закладів вищої освіти України. Восени 2020 року

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+38 044 204 83 81

відбулося засідання робочої групи на чолі із заступником Міністра освіти і науки України Артуром Селецьким, де були обговорені пропозиції, концепція та вимоги до майбутньої е-платформи.^{xx}

ДОХІД УКРАЇНИ ВІД ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

За 2019 рік загальна сума витрат на навчання, проживання, страхування та інші потреби іноземних студентів, які навчаються в Україні, сягнула понад **570 млн доларів США**

У середньому тривалість навчання іноземних студентів дорівнює **5-6 рокам**. За цей період дохід України становить понад **3 млрд доларів США**

Найпопулярніші ЗВО України, де навчаються іноземні студенти

- Харківський національний медичний університет – 4355
- Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна – 4351
- Одеський національний медичний університет – 4234

Станом на 1 січня 2020 року в українських ЗВО навчалось **80 тис. 470 іноземних студентів** зі **158 країн світу**

За даними ДП «Український державний центр міжнародної освіти»

З метою створення прозорого механізму набору іноземців для здобуття вищої освіти в Україні та оптимізації процедури видачі запрошень та отримання візи іноземцями у Плані заходів пропонується розробка та впровадження міжвідомчої електронної платформи. Восени 2020 р. під головуванням Прем'єр-міністра України Дениса Шмигалья відбулась нарада з приводу запуску Єдиної міжвідомчої електронної платформи. Денис Шмигаль доручив міністерствам пришвидшити роботу зі створення такої платформи для іноземних студентів, щоб якомога швидше ліквідувати будь-які прояви корупції у цій сфері. Єдина міжвідомча електронна платформа у сфері набору іноземних студентів забезпечить:^{xxi}

- Прозорість інформації на всіх етапах;

- сервіс, орієнтований на студентів;
- зручність для усіх суб'єктів платформи;
- чесність-звітність усіх суб'єктів платформи;
- мінімізація ризиків нелегальної міграції через «студентський канал», оскільки в платформі будуть відображені усі етапи вступу, в'їзду, навчання, виїзду тощо іноземця в Україні.

Заступник Міністра освіти і науки України Артур Селецький повідомив, що МОН України пропонує розробити на базі е-платформи три електронних кабінети для:

- іноземного студента-абітурієнта,
- закладів освіти,
- центральних органів виконавчої влади.

Також планується механізм подачі заяви абітурієнтом з можливістю попереднього погодження компетентними органами видачі йому запрошення закладом освіти. Питання технічного супроводу та адміністрування платформи наразі вирішується.

До обговорення концепції створення та формування е-платформи долучилися співробітники Міністерства цифрової трансформації України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства фінансів, Міністерства закордонних справ, Міністерства внутрішніх справ, Адміністрації Держприкордонслужби, Державної міграційної служби, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки, ДП «Український державний центр міжнародної освіти» тощо.^{xxii}

Сподіваємось, що на загальнодержавному рівні упорядкування та розвиток діяльності по сприянню експорту української освіти стане одним з ключових напрямів її просування^{xxiii} та полегшить здійснення конкретних кроків у розвитку міжнародного співробітництва в цій сфері, сприятиме формуванню інституційних партнерств між освітніми сферами України та інших країн, академічній мобільності, залученню іноземних громадян до вивчення культури, мови, опанування наук в українських закладах і формуванню позитивного іміджу країни в світі.

4. Організація набору студентів – іноземних громадян у КПІ ім. Ігоря Сікорського в період адаптивного карантину

В КПІ ім. Ігоря Сікорського 09 жовтня 2020 р. наказом № 7/184 затверджено Концепцію системи роботи університету з набору іноземних громадян на навчання та роботи з ними в період навчання – за нових умов. Зокрема, такі положення:

1. Створити належні умови проживання, зокрема:
  - a. Диференціювати рівень комфорту та ціни житлового фонду для іноземних громадян з різним рівнем матеріального забезпечення;
  - b. Підвищити якість медичного обслуговування, запровадити нові стандарти вимог КПІ – при придбанні іноземними громадянами страхових полісів на період навчання в КПІ.
2. Провести дослідження думки іноземних студентів через Соціо+ (щодо організації навчання, проживання і перебування в кампусі КПІ для внесення коректив до планів роботи).
3. Розвинути англomовне інформаційне середовище. Висвітлювати в інформаційному просторі можливості отримати в КПІ ім. Ігоря Сікорського вищу освіту, створити позитивний імідж як на власних інформаційно-комунікаційних ресурсах, так і на залучених.
4. Запрошувати на презентацію КПІ представників провідних світових ЗМІ.
5. Системно взаємодіяти з представниками Посольств в Україні, та України в країнах, що вважаються як потенційно емними для приїзду їх громадян на навчання в КПІ, Міністерствами освіти цих країн, зокрема:
  - a. Запросити їх відвідати КПІ; Надати інформаційні матеріали;
  - b. Обговорити взаємодію з питань набору громадян цих країн на навчання в КПІ.
6. Системно працювати із міністерствами освіти зарубіжних країн, з високими делегаціями, які відвідують КПІ, компаніями (яким потрібен кадровий супровід їх виробничої діяльності в Україні).

7. Створити передумови співпраці (зняти бюрократичні бар'єри, розвивати нормативну базу, узгодити текст типової угоди, створити інформаційні матеріали тощо) та запустити механізм практичної взаємодії з агентськими компаніями, що надають послуги з набору іноземних громадян на навчання.
8. Здійснювати поїздки з метою набору іноземних громадян на навчання в КПІ до країн, що вважаються перспективними.
9. Продовжити проєкти типу «Віртуальне підготовче відділення КПІ за кордоном».
10. Організувати англomовне навчання мінімум за одною освітньою програмою кожного освітнього рівня на кожному факультеті, інституті. З жовтня оголосити в інформаційному просторі англomовні освітні програми, за якими вже в цьому навчальному році буде розпочато навчання.
11. Запровадити (на контрактній основі) систему сертифікатів для вибіркового опанування обраних курсів студентами з-за кордону за дистанційними технологіями навчання.
12. Залучити до набору іноземців співробітників навчально-наукових підрозділів, кафедр. Зокрема, залучити кафедри до погодження контрактів на навчання іноземних громадян.
13. Залучити іноземців на навчання в рамках проєктів кредитної і ступеневої мобільності із зарубіжними партнерами.
14. Призначити на кожному факультеті, інституті, в яких навчаються більше 10 іноземних громадян, двох відповідальних за роботу з іноземцями (один – з правами помічника декана або заступника декана, другий – з функціями технічного працівника):
  - a. за набір на навчання та
  - b. в семестрових періодах – за повсякденну роботу з іноземними студентами з питань виконання графіку навчального процесу.
15. Матеріальне стимулювання – може бути забезпечено із коштів, передбачених в типовому кошторисі на потреби підрозділу.
16. Вимагати при обранні та переобранні викладачів знання англійської мови на рівні B2.
17. Передбачити в кошторисі університету спрямування коштів на:

- a. Рекламу;
- b. Участь у ярмарках;
- c. Закордонні відрядження;
- d. Засоби стимулювання тих, хто здійснює
  - i. рекрутинг зі стабільно високими результатами;
  - ii. рекламні кампанії та дослідження особливостей кон'юнктури міжнародних ринків освітніх послуг з представленням обґрунтованих рекомендацій;
- e. співпрацю зі земляцтвами;

18. Запровадити систему економічних мотиваторів:

- a. оплата науково-педагогічному персоналу, який безпосередньо викладає іноземцям. В типовому кошторисі вказуються:
  - i. кафедри, викладачі якої ведуть заняття з іноземними громадянами – 39,8 %;
  - ii. кафедри на наукове керівництво аспірантами – 40 %;

Структура використання коштів спеціального фонду, отриманих за платні послуги від навчання громадян

Витрати/вид надходжень	Українські контрактні студенти, %	Іноземні студенти, %	Іноземні аспіранти, %
<i>1. Кошти підрозділу</i>	41,40	57,20 (у т.ч. – кафедрам 39,8)	57,20 (у т.ч. – на наукове керівництво 40,0)

- b. оплата персоналу, який забезпечує набір іноземних громадян на навчання в КПІ;
- c. оплата персоналу, який забезпечує безпосередньо навчальний процес іноземних громадян в КПІ;
- d. встановити надбавку 15,8 % до окладу викладачам, які ведуть заняття з іноземними громадянами англійською мовою.

19. Утворити Координаційну раду для забезпечення зростання контингенту іноземних громадян на навчання в КПІ до 5-6 % від загальної кількості здобувачів вищої освіти Університету, а в подальшому – вихід на більш високі рівні цього параметру.

Джерела

- ⁱ https://info.qs.com/rs/335-VIN-535/images/Vaccines-and-virtual-lectures-How-international-students-are-adapting-to-higher-education-in-2021_FINAL.pdf
- ⁱⁱ <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20210305105838886>
- ⁱⁱⁱ https://info.qs.com/rs/335-VIN-535/images/QS_ABDC_Future_of_Australian_Business_Schools.pdf
- ^{iv} <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20210214074952964>
- ^v https://educationusa.state.gov/find-advising-center?field_region_target_id=&field_country_target_id=&field_center_level_value=comprehensive
- ^{vi} <https://educationusa.state.gov/experience-studying-usa/us-educational-system/glossary>
- ^{vii} <https://travel.state.gov/content/travel/en/legal/visa-law0/visa-statistics/nonimmigrant-visa-statistics/monthly-nonimmigrant-visa-issuances.html>
- ^{viii} https://nces.ed.gov/programs/digest/d17/tables/dt17_326.10.asp
- ^{ix} <https://www.higheredtoday.org/2019/05/08/resources-designed-international-students-also-help-first-generation-students/>
- ^x <https://www.acenet.edu/Documents/Intl-Students-Monograph.pdf>
- ^{xi} <https://www.ojed.org/index.php/jis/article/view/260/546>
- ^{xii} <https://www.acenet.edu/Documents/Intl-Students-Monograph.pdf>
- ^{xiii} https://www.researchgate.net/publication/255857496_Not_All_International_Students_are_the_Same_Understanding_Segments_Mapping_Behavior
- ^{xiv} <https://www.linkedin.com/pulse/sea-turtles-seaweed-does-international-education-have-shane-dillon>
- ^{xv} <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2020/world-ranking#survey-answer>
- ^{xvi} https://info.qs.com/rs/335-VIN-535/images/What-You-Need-to-Know-to-Recruit-in-India_FINAL.pdf
- ^{xvii} https://info.qs.com/rs/335-VIN-535/images/What-You-Need-to-Know-to-Recruit-in-Mainland-China_FINAL.pdf
- ^{xviii} <https://mon.gov.ua/ua/news/dohid-ukrayini-vid-inozemnih-studentiv-za-period-yih-navchannya-stanovit-ponad-3-milyardi-dolariv-ssha-ukrayinskij-derzhavnij-centr-mizhnarodnoyi-osviti>
- ^{xix} <https://db.intered.com.ua/enrollee.aspx?fbclid=IwAR2u1gaFA54NrAmDo8I72PBK0gZTW56ULEmLMb0De67fd0HpP8XrDqwg7pU>
- ^{xx} <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-opracovuye-pitannya-stvorenniya-e-platforni-dlya-inozemnih-studentiv?fbclid=IwAR0cleXVoFIYiFZXykc6QA5YqgN1Hsl-dgHnHDcjObznIzzkSK2svbJ00nc>
- ^{xxi} <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-opracovuye-pitannya-stvorenniya-e-platforni-dlya-inozemnih-studentiv>
- ^{xxii} <https://mon.gov.ua/ua/news/u-mon-obgovorili-propoziciyi-zaprovadzhenniya-e-platforni-shodo-naboru-inozemnih-studentiv-do-zakladiv-vishoyi-osviti-ukrayini>
- ^{xxiii} <https://studyinukraine.gov.ua/strategiya/>